

Täysistunto

Tiistai 26.4.2022 klo 13.59—17.39

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 54/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Andersson, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.46 **Opetusministeri Li Andersson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laajennettu oppivelvollisuus ja uusi oppivelvollisuuslaki tulivat voimaan syksyllä 2021. Laajennetun oppivelvollisuuden myötä kaikki alle 18-vuotiaat Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat jatkossa velvollisia osallistumaan myös perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen. Samalla kuntien ja koulutuksen järjestäjien vastuita täsmennettiin. Tavoitteena on, että jokainen nuori suorittaa perusopetuksen jälkeisen toisen asteen tutkinnon.

Eduskunnan vastaukseen sisältyvässä lausumassa eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ja arvioi oppivelvollisuus uudistuksen toimeenpanoa ja vaikutuksia laajasti ja ryhtyy tarvittaviin toimiin mahdollisten epäkohtien korjaamiseksi. Juuri näin on nyt toimittu.

Tämä annettu hallituksen esitys perustuu uuden lain toimeenpanon alkuvaiheessa havaittuihin kehittämistarpeisiin, ja kaikki nämä ehdotetut muutokset toteutetaan oppivelvollisuuden laajentamiseen varattujen määrärahojen puitteissa.

Tähän esitykseen sisältyy pieniä muutoksia, jotka ovat tärkeitä oppivelvollisuuden suorittamismahdollisuuksien turvaamiseksi eri opiskelijoiden kohderyhmien osalta.

Oppivelvollisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa niin sanottuun lasten perusopetukseen osallistuminen katsottaisiin oppivelvollisuuden suorittamiseksi myös 17 vuotta täyttäneiden osalta. Tällä hetkellä tämä ei ole mahdollista, koska oppivelvollisuuslaki ei tunnista lasten perusopetusta 17 vuotta täyttäneiden oppivelvollisuuden suoritusmuotona. Tällä muutoksella mahdollistettaisiin opiskelun jatkaminen lasten perusopetuksessa, eli siinä omassa tutussa vanhassa peruskoulussa, sellaisissa tapauksissa, joissa se on nuoren kannalta tarkoituksenmukaisinta. Muutoksella siis vältettäisiin tilanne, jossa lainsäädäntö velvoittaisi nuoren siirtymään aikuisten perusopetukseen, mikä voisi aiheuttaa kohtuuttomia haasteita perusopetuksen loppuun suorittamiselle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2022 vp

Lakiin ehdotetaan tehtäväksi myös tarkennuksia opiskelutarkoituksessa Suomeen tulevien alaikäisten osalta. Lain soveltamisalaa ehdotetaan rajattavaksi siten, että opiskelutarkoituksessa Suomessa oleskelevat rajautuisivat oppivelvollisuuden ja siihen liittyvän oppimateriaalien maksuttomuuden ulkopuolelle, vaikka heillä olisi kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta. Tämä on perusteltua, jotta opiskelu säilyisi näiden ulkomaalaisten opiskelijoiden osalta vapaaehtoisena.

Oppivelvollisuuslakiin ehdotetaan myös lisättäväksi opiskelijan oikeus majoitus- ja matkakorvaukseen, jos päivittäinen koulumatka nopeinta matkustustapaa käyttäen kestää yli kolme tuntia, vaikka matka olisi alle 100 kilometriä, eli tämä koskee ennen kaikkea saaristoalueen opiskelijoita.

Lisäksi ehdotetaan nopeutettavaksi vaatimaan erityiseen tukeen oikeutetun oppivelvollisen opiskelupaikan osoittamiseen liittyvää menettelyä, ja myös asuinkunnan tiedonsaantioikeuksia ehdotetaan laajennettaviksi, jotta asuinkunta voisi nykyistä paremmin toteuttaa oppivelvollisuuslain mukaista ohjaus- ja valvontavastuutaan.

Kansanopistoille esitetään valtionosuutena yksikköhinnan lisäksi maksettavaa oppivelvollisuuskoulutuksen oppimateriaalilisää, joka vastaisi tasoltaan ammatillisen koulutuksen oppimateriaalikustannuksia.

Tämän lisäksi ehdotetaan muutoksia koskien erityisen tuen päätöksen siirtämistä koskevaa sääntelyä ja muun muassa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia.

Näiden muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2022. Näin ollen ehdotettuja parannuksia ja selkeytyksiä voitaisiin soveltaa jo ensi syksynä järjestettävässä koulutuksessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen.

14.50 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Suuri kiitos ensinnäkin ministerille tästä esityksestä. On tärkeää, että oppivelvollisuuslakiin liittyviä kehitystarpeita nyt tarkennetaan, ja varmaan tässä matkan varrella niitä tulee jonkin verran vielä tulevaisuudessakin.

Esimerkiksi saaristossa asuvien opiskelijoiden majoitus- ja matkakorvauksiin tulee nyt muutosta, ja haluan kiittää ministeriä ensinnäkin tästä muutoksesta mutta myös kiittää kollega Sandra Bergqvistiä hyvästä työstä tähän liittyen.

Ärade talman! Det är viktigt att de utvecklingsbehov som upptäckts i samband med den förlängda läroplikten nu korrigeras. I förslaget preciseras bland annat sådana fall där minderåriga kommer till Finland för studier — mycket bra med tanke på den senaste tidens händelser i Ukraina.

En fråga som jag själv har lyft fram och även fört fram till ministern och ministeriet gäller den förlängda läroplikten och specialgymnasiernas internatverksamhet. Som det i förslaget ordagrant nu nämns borde även gymnasiernas avgiftsfria internatverksamhet utredas, och det är väldigt fint att det är med här.

Eliikkä hyvä, että tässä esityksessä nyt on mukana se, että erityislukioiden asuntolatoimintaa selvitetään jatkoa ajatellen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2022 vp

Samtidigt gläder det mig att studerande i skärgårdsområdet nu omfattas av inkvarteringsersättning, och här vill jag förutom ministern tacka också Sandra Bergqvist, kollegan som har tagit fram det här. Det finns alltså fall där lagstiftningen inte känner igen hur vardagen ser ut till exempel i skärgårdsområden, och det gläder mig att man fört en dialog och korrigerat de brister som finns kring detta. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

14.52 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Syksyllä 2020 käsitelimme eduskunnassa ja sivistysvaliokunnassa tätä oppivelvollisuus uudistusta, jossa todellakin oppivelvollisuus laajeni 18 vuoteen. Ja niin kuin tiedämme, kyseessä oli semmoinen erittäin suuri koulutuspoliittinen uudistus, ja voidaan sanoa, että se oli tavallaan tämmöinen puitelaki, joka sitten linjaa meidän koulutuspolitiikkaamme pitkälle tulevaisuuteen. Silloin kun tätä lakiesitystä käsitelimme, tuohon eduskunnan vastaukseen sisältyi itse asiassa yli 20 lausumaa, joissa edellytimme muun muassa sitä, että hallitus seuraa ja arvioi oppivelvollisuus uudistuksen toimeenpanoa ja vaikutuksia laajasti ja sitten, mikäli korjattavaa löytyy, niitä esityksiä sitten tuodaan. On tietenkin selvää, että kun näin iso uudistus tehdään, niin kaikkea ei pystytäkään yhdellä kertaa tekemään vaan tarkennettavaa ja korjattavaa sitten löytyy, ja nimenomaan tästä on nyt tässä sitten kysymys. Elikkä toimeenpanossa on tullut esille korjattavia asioita, ja niitä nyt sitten ministeri on tänne ansiokkaasti tuonut — oikein hyvä.

Yksi asia, mistä ainakin itselleni on tullut hyvin paljon palautetta, on tämä, jonka ministeri tässä jo mainitsikin. Elikkä jatkossa tämä niin sanottu lasten perusopetukseen osallistuminen katsottaisiin oppivelvollisuuden suorittamiseksi. Tällä hetkellä on tosiaan se tilanne, että laki ei tunnista lasten perusopetusta oppivelvollisuuden suoritusmuotona, ja näin ollen 17-vuotiaat, jotka siellä ovat olleet, eivät ole voineet jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista siellä. Nyt tämä sitten mahdollistuu, ja se on oikein hyvä asia, että ei velvoiteta turhan takia nuorta siirtymään, mikäli tämä perusopetus on sitten se paras vaihtoehto.

Toinen on tämä, jonka edustaja Ollikainen tuolla jo mainitsikin, elikkä tämä saaristolaisalueen opiskelijoita koskeva uudistus. Elikkä tulisi oikeus tähän majoitus- ja matkakorvaukseen, jos matka on hyvin pitkä.

Sitten siellä on noita vaativaan erityiseen tukeen liittyviä korjausasioita. Muun muassa varmistetaan se, että opiskelijan erityisen tuen tarve ja aiemmin käytetyt tukitoimet tulevat nuoren mukana, seuraavat sinne.

Ja vielä voisi mainita tuon, että kansanopistoille esitetään yksikköhinnan lisäksi tätä oppimateriaalilisää, jolloin sitten paremmin se raha riittää näihin kaikkiin oppimateriaaleihin.

Mutta tosiaan minä haluan kiittää ministeri Anderssonia, tämä on erittäin tärkeä paketti. Ja ministeri varmaan tuo sitten lisää korjattavaa, jos sitä vielä löytyy. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

14.55 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Vierailen itse hyvin paljon koulussa, koska jos haluaa nähdä tulevaisuuteen, niin siellä sen näkee. Tänäpäin olin Kymintehdään koulussa Kuusankoskella, Kouvolassa, ja voin ilokseni todeta, että mahtavat oppilaat, mahtavat opettajat ja mahtava meininki. Mutta ei se ihan hirveän pitkää oppilaiden kanssa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2022 vp

vietettyä aikaa siellä koulussa vaatinut, että näki, miten hyvin moni oppilaista voi itse asiassa todella huonosti. Tämä tunne vain vahvistui niissä keskusteluissa, mitä kävin opettajien kanssa. Opettajat ovat melkoisen puhki, ja resurssit ja voimavarat siihen, että voitaisiin auttaa näitä heikossa asemassa olevia nuoria, ovat kyllä todella rajalliset.

Siinä mielessä edelleen, kun ajattelen tätä oppivelvollisuuden laajentamista, niin kun puhutaan rajallisista panostuksista, niin mihinkähän ne kannattaisi silloin panostaa? Näiden nuorten, jotka eivät voi hyvin, pakon kautta ohjaamisessa seuraavalle asteelle näen kyllä sellaisia riskejä, jotka huolestuttavat hyvin paljon. Ja sitten taas, jos jatkaa keskusteluita ammatillisten oppilaitosten opettajien ja ammattilaisten kanssa, niin kyllä siellä näkyy jo sitä, että tietyllä tavalla ei-motivoituneet oppilaat haastavat motivoituneiden oppilaiden arkea ja oppimista. Tämä on ollut huoleni, ja sanotaan näin, että se vahvistui tänään jälleen kerran — mitenkään väheksymättä sitä, etteikö ajatus ole luonnollisesti hyvä tässä kokonaisuudessa. Mutta kun rajallisilla resursseilla toimitaan, niin se on se realiteetti, mikä tulee jossain vastaan.

Yleisesti totean tähän hallituksen esitykseen sen, että sehän, että hallitus haluaa korjata niitä ongelmakohtia, mitä on nostettu esiin, on hieno asia — siitä kiitos. Koen, että se on tärkeää työtä. Kuten sanoin, en näe, että se korjaa sitä isoa haastetta, mikä meillä on.

Ja vielä yksi tärkeä nosto, mikä mielestäni tässä vaiheessa pitää tuoda esiin, on se, että kun näitä lisäkustannuksia mahdollisesti korjaussarjojen kautta tulee, niin niissä valtion kyllä pitää sitten pitää huoli siitä, että kunnat eivät joudu aivan ongelmiin rahoituksen kanssa. Eli haluan korostaa sitä, että pidetään huolta myös kunnista, jotta kunnilla on mahdollisuus pitää huolta meidän lapsista ja nuorista niin hyvin kuin he pystyvät. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

14.58 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Olen tehnyt koko poliisiuran ajan tiivistä yhteistyötä koulujen kanssa, ja olen kyllä nähnyt varsin läheltäkin, minkälainen muutos tässä on vuosien, jopa vuosikymmenien aikana tapahtunut.

Lasten ja nuorten oppimisvaikeudet, käytöshäiriöt ja mielenterveyden häiriöt ovat lisääntyneet ja monimutkaistuneet, ja yhteiskuntahan yrittää tässä kipittää näiden ongelmien perässä, mutta ikävä kyllä ollaan todella pahasti takamatkalla. Peruskoulustahan valmistuu vuosittain 6 000 nuorta, joilla ei ole riittäviä valmiuksia toisen asteen opintoihin.

Pelkkä oppivelvollisuusiän piteneminen ei näitä nuoria auta. Heidän tulisi saada riittävä ja oikea-aikaista tukea oppimisen tueksi. Tällä hetkellä se ei toteudu, kun on siirrytty pienryhmistä inklusioluokkiin, ja nyt apua tarvitsevat oppilaat eivät saa riittävästi tukea oppimiseen, ja samalla muiden oppilaiden opetus kärsii, kun opettajalla ei ole aikaa opettaa heitä.

Vielä jokunen aika sittenhän tilanne oli se, että se opettaja todellakin opetti niitä muutamaa oppilasta, jotka tarvitsivat sitä jatkuvaa tukea, ja muu luokka meni siinä sitten automaattiohjauksella. Tällä hetkellä se tahtoo olla niin, että opettaja juoksee pihoilla ja puseikoissa niitten pahiten oireilevien perässä — jotka sitten siinä samalla vielä yrittävät vahingoittaa itseään — ja opettaja ulos juostessaan huutaa luokkaan, että tehkääpäs tehtäviä siltä ja siltä sivulta, ja siellä on muutama oppilas, jotka ovat niin sanottuja tukioppilaita, jotka sitten tätä opetusta hoitavat. Tämähän on aivan kestämaton tilanne.

Tämmöiset pahiten oireilevat oppilaathan kuuluvat jo sairaalakouluihin, mutta hyvin usein tilannehan on se, että he ovat jo liian huonossa kunnossa, jotta heidät voisi ottaa sin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2022 vp

ne sairaalakouluun. Meillä jokaisella kuitenkin on lainkin suoma oikeus oppimiseen, ja mitäs silloin tapahtuu? Nämä pahiten oireilevat oppilaat palautetaan takaisin niihin suuriin inklusioluokkiin, ja soppa on sitä myöten selvä.

On täysin selvä, että meillä on jatkuvasti kasvavia ongelmia koulutien alkupäässä ja resurssia olisi pitänyt kyllä suunnata sinne eikä sinne loppupäähän.

Opettajat ovat täysin loppu. Vastikään jututin useatakin opettajaa tuossa ja he sanoivat, että siellä moni on lähtenyt ja moni on lähtemässä, aivan sama minne, millä palkalla, kunhan pääsevät pois. Tämä ei tapahdu sen takia, että ongelmat ovat liian isoja, vaan siksi, että niille ei voi tehdä mitään ja täydellistä voimattomuutta koetaan.

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa. [Puhemies koputtaa] Koulutyössä tulee ottaa huomioon monenlaiset oppijat ja oppimisen erilaiset lähtökohdat ja tavat sekä oppilaiden kulttuuristausta. [Puhemies: Kiitoksia!] Tämä ei toteudu tällä hetkellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

15.01 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Aivan kuten sivistysvaliokunnan varapuheenjohtaja Eloranta totesi, niin meidän silloin sivistysvaliokunnan mietinnössä totesimme, että tätä on hyvä seurata, ja on erittäin hyvä, että näin on tehty. Mielestäni sen osoittaa se, että tänne on nyt tämä niin sanottu korjaussarja tuotu, ja hyvä niin. Ja ehdotan sitäkin, että seurataan edelleen, koska tämä laki on niin hiljattain tullut voimaan ja toimeenpano on ollut vielä aika lyhytaikaista.

Erityisesti minä toivoisin kuulevani siitä, että nythän on seurattu varmasti niiden rahojen riittävyyttä näihin kustannuksiin, ja ainakin meidän alueella, Etelä-Pohjanmaalla, se on ollut täysin riittämätöntä. Kun olen tätä kysynyt muutaman kerran ministeriöstä, niin minulle on vastattu, että sitä edelleen seurataan, ja toivonkin nyt, että ministeri vastaisi, että milloin siitä seurannasta saadaan joitain lukuja. Nimittäin siitä on ihan kyllä faktaa, että se ei ole riittänyt niihin kustannuksiin, mitä tällä hetkellä on mennyt.

Kaiken kaikkiaan hyvä, että te olette tuonut tänne nyt tämän korjaussarjan, ja sitten tietysti toivon, että sitä rahaakin tulee lisää — nimittäin kuulinko oikein, että tähän korjaussarjaan ei tule kuitenkaan lisää rahaa, vaikka tämä lisää niitä velvoitteita, jos katsoo esimerkiksi matkakustannuksia?

Sitten kahdesta seikasta erityinen kysymys:

Esityksellä mahdollistetaan oppivelvollisuuden suorittaminen osallistumalla lasten perusopetukseen myös sen ajankohdan jälkeen, kun oppivelvollinen on täyttänyt 17 vuotta. Eli kunnat voisivat tapauskohtaisesti ja harkinnanvaraisesti mahdollistaa oppivelvolliselle opintojen jatkamisen lasten perusopetuksessa esimerkiksi silloin, jos oppivelvollisella on erityisen tuen tarvetta tai muutoin vaikea elämäntilanne eikä siirtymistä aikuisten perusopetukseen tai TUVA-koulutukseen nähdä tarkoituksenmukaiseksi vaihtoehtoksi.

Nyt täällä on ”tapauskohtainen” ja ”harkinnanvaraisuus”, ja minulle on tullut muutama soitto äideiltä, jotka ovat kertoneet tällaisesta nuoresta, joka ei olisi vielä ihan valmis lähtemään siitä perusopetuksesta ja jolle kyllä suodaan se perusopetuksen jatkaminen, mutta hänen piti vaihtaa koulua. Mielestäni jos vanhemmat ja lapsi itse toivoisivat, että hän saisi jäädä siihen kouluun suorittamaan perusopetuksen loppuun, se pitäisi suoda. Vaikka totta kai oppilaitoksilla on tällä hetkellä mahdollisuus tehdä se niin sanotusti vapaaehtoisesti, mutta näissä kolmessa tapauksessa sitä ei oltu tehty, vaan tämä nuori oli siirretty sitten niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2022 vp

sanotusti tarkoituksenmukaiseen koulutukseen, taidettu sitten TUVAAan siirtää kaikki nämä kolme. Kun tämäkin on nyt harkinnanvarainen, niin toivoisin, että tässä tulisi kuitenkin... Me tullaan varmasti [Puhemies koputtaa] valiokunnassa kuulemisessa sitten kuulemaan näistä tarkemmin.

No niin, jatkan seuraavassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

15.04 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Oppivelvollisuuden pidentäminen on yksi hienoimpia päätöksiä, mitä tämä hallitus on saanut aikaiseksi ja vielä erittäin haastavissa olosuhteissa keskellä pandemiaa. Niin kuin tässä Eloranta ja Risikko ovat todenneet, niin tosiaan valiokunnassa me edellytettiin tarkkaa kriittistä seurantaa, ja nyt tämä korjaussarja on tulos siitä. On hyvä, että tehdään tätä seurantaa tietenkin jatkossa myös, ja toivon, että tämä käydään huolella läpi nyt myös valiokunnassa, jos syntyy sitten kriittistä keskustelua muilta osin.

Edustajat Kaunisto ja Kilpi nostivat esille täällä sellaisia argumentteja, jotka olivat hyvin tavallisia silloin siinä oppivelvollisuuskeskustelussa täysistunnossa. Nythän on niin, että tämä hallitus on satsannut koulutukseen kaikilla koulutusasteilla ja tehnyt nimenomaan todella reiluja ja mittavia koulutusinvestointeja. Meillä on taustalla esimerkiksi OECD:n raportti, joka osoittaa, että kun muut OECD-maat ovat menneet eteenpäin koulutuksen määrärahalisäyksissä, niin Suomi vuosina 2012–2018 oli niitä harvalukuisia maita, jotka sen sijaan leikkasivat koulutuksesta. Eli kyllä se kritiikin kärki pitää suunnata johonkin aivan muualle kuin tähän Marinin hallitukseen. Mutta toivon, että tämä käsitellään huolellisesti meillä valiokunnassa ja käydään kriittistä keskustelua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

15.06 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Sinänsä tässä hallituksen esityksessä on kysymys varsin teknisestä päivityksestä, ja tietysti tärkeitä myöskin, että sitten täällä on nämä majoitus- ja matkatukituet näille saaristosta tuleville opiskelijoille. Pidän tärkeänä myöskin tätä kansanopistojen yksikköhinnan nostoa, jotta oppimateriaaleihin voidaan sitä kautta panostaa.

Mutta niin kuin tuossa edustajakollega Kilpi jo aikaisemmin totesi, niin tämä oppivelvollisuusiän nostaminen itsessään ei kyllä ole ollut mikään täysin ongelmaton toimenpide, vaikka täällä salissa hallituspuolueen edustajat näin antavat ymmärtää. Kyllä on tullut esille se, että meillä tällä hetkellä kouluissa on isoja ongelmia. Erityisesti näille erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille tarvittaisiin enemmän tukea, heille tarvittaisiin parempaa tukea ja aikaisempaa tukea. Tuntuu, että tässä nyt tällä oppivelvollisuusiän nostamisella rahat ovat menneet sitten myöskin niitten nuorien tukemiseen, jotka eivät sitä itse asiassa erityisesti ole tarvinneet, ja sitten taas ne, jotka sitä tarvitsisivat, ovat jääneet heikommalle.

Sitten opettajien puolelta tulee viestiä, että kunnissa rahat eivät ole riittäneet tämän oppivelvollisuusiän nostamisen toteuttamiseen. Siinä mielessä toivonkin, että ministerillä olisi mahdollisuus kommentoida sitä, onko nyt tosiaankin hallitus valmis varmistamaan, että kunnat selviävät nyt näistä uusista velvoitteista. Tätä viestiä tulee ihan koko ajan, ei pelkästään silloin ensimmäisenä syksynä, vaan edelleenkin näitä viestejä tulee kunnista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2022 vp

Silloin kun oppivelvollisuusiän nosto tehtiin, todettiin, että tätä tullaan seuraamaan ja selvittämään, ja itseäni maaseutualueen asukkaana kiinnostaa se, että onko nyt jo nähtävissä, millä tavalla tämä uudistus on vaikuttanut koulumatkatuen myötä siihen, että pienten maaseutukuntien lukiot näivettyvät. Kasvukeskuksissa ei ehkä ymmärretä sitä, mitä tapahtuu siinä vaiheessa, kun lukio kaatuu pienestä kunnasta. Sieltä häviää esimerkiksi osa kielten opettajista, ja se vaikuttaa välittömästi kansalaisopistojen kurssitarjontaan ja kulttuuritarjontaan ylipäättänsä paikkakunnalla. Elikkä tämäntyyppisiä kerrannaisvaikutuksia tulee siitä, jos meillä maaseutupaikkakuntien lukiot lähtevät heikentymään. Ja on nähtävissä tällä hetkellä aika monella alueella Suomessa tätä, että suurten keskuskaupunkien lukioitten vetovoima on kasvanut entisestään ja ennen hyvät, laadukkaat, tasokkaat maaseutulukiot hoippuvat selviytymisen partaalla. Mutta kiitoksia, arvoisa puhemies. Toivon, että ministeri kerkeää kommentoida näitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

15.09 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä muutama sananen. Edustaja Essayah nosti esimerkiksi lukioitten tilanteen, ja meidänkin alueella on erittäin paha tilanne, koska aina ajatellaan näin, että vähintään 30 prosenttia tulisi kunnille valtionosuuksilla mutta näinhän ei tapahdu. Elikkä esimerkiksi meillä maksetaan melkein kaikki kyllä kaupungin potista tällä hetkellä. Ja nämä mitä tuli tätä ylimääräistä, niin siellä ei kyllä missään nimessä riitä ne rahat, mitä tähän lisättiin.

Mutta minä kiinnittäisin huomiota tähän yhteen kohtaan: esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi oppivelvollisuuden soveltamisalaa siten, että soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin opiskelijat, jotka opiskelevat Suomessa opiskelutarkoituksessa. Muutama lausunnonantajahan kantoi huolta, että maksuttomien oppimateriaalien ulkopuolelle jääminen vaikuttaa heikentävästi ulkomaisten opiskelijoiden ja osaajien houkutteluun suomalaiseen koulutukseen tai heidän vanhempiensa tänne tuloon. Tässä on varmasti arvioitu tämä näin, enkä tähän nyt ota kantaa tässä vaiheessa. Viittaen vain siihen, että kun Ukrainan pakolaisia on arvioitu tulevan tänne 40 000—80 000 ja nämä ovat suurimmaksi osaksi naisia ja lapsia ja suhteellisen nuoria henkilöitä ja kun tilapäisen suojelun statuksen omaaville henkilöillehän kuuluu oppivelvollisuus, nämä kaikki — niin ainakin opetus- ja kulttuuriministeriön edustaja valiokunnassa meille kertoi — niin nyt pitää tietysti katsoa, että kuinka paljon sieltä mahdollisesti sitten tulee sitä taloudellista rahoitusta. Ja ehdottomasti toivon, että Ukrainan pakolaisia autetaan. Tietysti kannan huolta niistä, jotka eivät hae sitä tilapäisen suojelun statusta, koska hehän jäävät sitten ulkopuolelle. Ja toivon, että ne jotka on yksityismajoituksessa, mahdollisesti opiskelevat suoraan etänä sinne Ukrainaan, olisivat tietoisia siitä, mikä ero on siinä, onko tilapäisen suojelun status vai ei. Mutta näin meille kerrottiin valiokunnassa, että se lakisääteinen oppivelvollisuus kuuluu heille ja heille kustantaa, ja mielestäni se on ihan järkevä päätös, ei siinä mitään, kunhan vain sitten sinne on rahat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Totean, että tässä vaiheessa mahtuu vielä tähän aikatauluun yksi puheenvuoro ja sen jälkeen ministerin puheenvuoro. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2022 vp

15.11 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Salissa ei kovin paljon väkeä ole mutta sentään kolme poliisitaustaista henkilöä — puhemies heistä yhtenä. Osoittaisin pohdintani hieman siihen, mitä edustaja Kilpi toi poliisitaustaisena, kuten itsekin ja siitä koulurauhas- ta. Itse tein vuosikymmeniä aluepoliisina ala-asteilla, yläasteilla, lukioissa ja ammattikou- luissa liikenne- ja laillisuuskasvatustyötä, ja väittäisin edelleen, että jos poliisilla olisi ollut määrärahoja tähän toimintaan edelleen, myöskin näihin viime vuosiin asti, olisimme ehkä paremmassa tilanteessa monessa kiusaamistapaamisessa ynnä muissa. Tänä päivänä on va- litettavasti vain se tilanne, että ei ole enää poliisilla voimavaroja suunnata niitä mihinkään kouluihin, korkeintaan pahimpiin pahoinpitely- ynnä muihin rikoksiin — tätä ennalta es- tävää työtä ei valitettavasti pystytä enää tekemään. Voisitteko, arvoisa ministeri, harkita esimerkiksi sisäministeriön kanssa jonkinlaista määrärahan osoittamista myöskin tähän työhön? Mielestäni se antaisi monelle nuorelle myöskin opiskelurauhan, verrattuna siihen, että hän joutuu tuolla koulumaailmassa kovinkin kiusatuksi eikä pysty siihen opiskeluun keskittymään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson, kolme mi- nuuttia.

15.13 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille monista kysymyksistä.

Ajattelin lähteä liikkeelle tästä erityisestä tuesta, erityisen tuen tarpeessa olevista nuo- rista, ja tästä oppivelvollisuusuudistuksesta. Tietenkin voisin todeta näin, että jos nämä nuoret eivät ole koulussa, niin on kovin vaikeaa toteuttaa sitä heille kuuluvaa tukea, ja on kovin vaikeaa tavoittaa niitä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, jotka jättävät opiskelut ko- konaan kesken peruskoulun jälkeen. Kun me olemme laajentaneet oppivelvollisuutta, ta- voitteenahan on huolehtia siitä, että myöskin ne tuen tarpeessa olevat nuoret silloin olisivat ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa. Silloin he ovat myöskin meidän op- pilas- ja opiskelijahuollon maksuttomien palveluiden piirissä, he ovat opinto-ohjauksen palveluiden piirissä, he ovat kaikkien niiden muiden palveluiden piirissä, mitä me koulu- tusjärjestelmän kautta maksutta ollaan haluttu nuorille järjestää. Se on selvää, että me emme voi myöskään ikään kuin sälyttää kaikkea vastuuta vain koulutuksen järjestäjille. Me tarvitsemme toimivia mielenterveyspalveluita, matalan kynnyksen palveluita, myös- kin nuorille, mutta ei kannata lainkaan aliarvioida sitä, tai antaa liian vähän painoarvoa sil- le, kuinka tärkeää on, että nämä nuoret silloin ovat koulutusjärjestelmän piirissä ja sitä kautta myöskin meidän olemassa olevien palveluiden tavoitettavissa. [Marko Kilpi: Puhu- taan niistä, jotka ovat siellä!]

Sitten mitä tulee perusopetukseen ja siellä annettavaan tukeen, niin haluan painottaa si- tä, mitä olen aikaisemminkin tässä salissa sanonut, että mikään lainsäädäntö ei estä pien- ryhmäopetuksen toteuttamista. Tämä on täysin kuntapäätäjistä kiinni, miten oppimisen tu- kea kunnissa on haluttu toteuttaa ja kuinka hyvin pienryhmäopetusta on haluttu resursoida. Ja opetusministerinä minun vahva näkemykseni on se, että tärkeä lähtökohta oppimisen tuen järjestämiseen on se, mikä on oppijan kannalta se kaikkein paras ratkaisu. Meillä on erityisen tuen tarpeessa olevia oppijoita, jotka pärjäävät hyvin yleisopetuksen ryhmissä so- pivalla tuella, sitten meillä on niitä opiskelijoita ja oppijoita, joille sopii pienryhmäopetus paremmin, ja totta kai silloin kannustan myöskin kuntia tästä huolehtimaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2022 vp

Pienten paikkakuntien lukioiden tilanteesta: Ainakaan vielä ei ole tullut tietoa siitä, että tämä uudistus olisi dramaattisesti vaikuttanut tilanteeseen. Toteaisin, että tämä väestörakenteen muutos kyllä on maakuntien lukioiden kannalta huomattavan paljon suurempi ongelma ehkä kuin se tulevaisuuden uhkakuva, ja siihen pitää varautua, eli se tulee vaikuttamaan paljon enemmän tähän meidän toisen asteen koulutusverkkoon.

Opiskelutarkoituksessa Suomeen saapuvat — sillä viitataan siis opiskelutarkoitukseen myönnettyllä viisumilla Suomeen saapuviin, jos tullaan esimerkiksi Uzbekistanista tai Vietnamista opiskelemaan tänne, mutta se ei vaikuta esimerkiksi niiden ukrainalaisten asemaan, jotka nyt tulevat Suomeen. Tosin on syytä painottaa, että toisen asteen osalta, jos he ovat täällä tilapäisen suojelun turvin, he eivät ole oppivelvollisia. Heillä on oikeus opiskella perusopetuksessa, perusopetus on maksutonta. Heillä on oikeus hakeutua toisen asteen opintoihin, [Puhemies koputtaa] mutta he eivät ole tämän oppivelvollisuuden piirissä, jos ei ole kotikuntaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.17.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.37.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu. Edustaja Nurminen poissa, edustaja Kilpi poissa, edustaja Eloranta poissa.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.